

بخش دوم OTC گیاهان دارویی

ارديبهشت ۲۹، ۱۳۸۷ Posted on

Category: [بهداشت و سلامت](#)

Tags: [گیاهان دارویی](#), [موارد استفاده](#)

موارد استعمال، عوارض جانبی، موارد منع مصرف
بخش دوم (د - ه) منبع: نشریه تخصصی طب سنتی و مکمل درمانگر
<http://www.darmangaronline.com/Fa/Default>

دارچین

از دارچین به عنوان ادویه و معطرکننده در فرآورده‌های غذایی و دارویی استفاده می‌گردد. علاوه بر آن دارچین را در درمان بی‌اشتهایی، سوءهاضمه، نفخ، تهوع و اسهال کودکان استفاده می‌کنند. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از دارچین در درمان سوءهاضمه، نفخ و بدبویی دهان استفاده کرده و آن را مدر نیز می‌دانسته‌اند.

عوارض جانبی: گاهی واکنش‌های حساسیتی بر روی پوست و غشاء موکوسی ایجاد می‌گردد. هنگام مصرف مقادیر زیادی از دارچین یا مقادیر متوسطی از اسانس امکان ایجاد تاکی کاردی و افزایش حرکات دودی روده ای، تحریک تنفسی و تعریق از طریق تحریک مرکز وازوموتور و به دنبال آن فاز آرامش مرکزی که مشخصه آن خواب آلودگی و تضعیف است وجود دارد. اسانس دارچین محرک پوست و مخاط بوده و نایبستی به صورت خوراکی یا جلدی مصرف شود. گزارشهایی در مورد واکنش ازدیاد حساسیتی به سینام آلدئید و دیگر مواد متشکله اسانس دارچین وجود دارد.

دم‌گیلاس

دم‌گیلاس به عنوان مدر مورد مصرف قرار می‌گیرد
موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از دم گیلاس به عنوان مدر و دفع کننده سنگ مجاری ادراری استفاده می‌شده است.

دیژیتال

به طور کلی گلیکوزیدهای قلبی دیژیتال در انواع نارسایی احتقانی قلب، فیبریلاسیون دهلیزی، فلوتردهلیزی، تکیکاردی حمله‌ای دهلیزی، شوک قلبی و ادم ناشی از CHF کاربرد درمانی دارند.

موارد استعمال در طب سنتی: در منابع طب گذشته هیچ گونه گزارشی در مورد این گیاه ذکر نشده است.

عوارض جانبی: تهوع، استفراغ، بی‌اشتهایی و اختلالات بینایی اولین علائم مصرف بیشتر از مقادیر درمانی کاردنولیدها می‌باشند. ضمناً علاوه بر امکان بروز اسهال و درد شکمی، اثرات مغزی همچون سردرد، سرگیجه، ضعف، عدم تعادل، منگی و توهمات نیز رخ می‌دهد. شایعترین تظاهرات سمیت دیژیتال شامل اختلالات دهلیزی بطنی، دیپولاریزاسیون پیش‌رس بطنی، ریتم دوتایی و بلوک دهلیزی بطنی درجه دوم است. در هر حال آریتمی‌های دهلیزی و بطنی، بلوک هدایتی قلب، معمول‌ترین و اولین علائم سمیت این ترکیبات می‌باشند

رازک

رازک به عنوان آرام‌بخش و خواب‌آور (با افزایش سرعت به‌خواب رفتن و کیفیت خواب)، مسکن سردردهای عصبی و درد مفاصل، ضدالتهاب، ضد اسپاسم، اشتها آور و طعم دهنده خوراکی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران هیچگونه گزارشی برای رازک ذکر نشده است.

عوارض جانبی: به خاطر وجود برخی از ترکیبات روغن فرار رازک نظیر میرسن و نیز حضور اسیدهای تلخ در گیاه، رازک قادر به ایجاد درماتیت تماسی، خارش پوست و همچنین آلرژی و حساسیت‌های تنفسی در افراد حساس می‌باشد. دانه‌های گرده رازک نیز به عنوان مسؤل این آثار معرفی شده‌اند. عوارضی نظیر یثورات جلدی و درماتیت شدید، تهوع، سرگیجه، تب، تعریق زیاد و برخی از مشکلات تنفسی یا قلبی در صورت مصرف زیاد رازک بروز می‌کند. بسیاری از این آثار در کارگران جمع‌کننده محصول رازک دیده می‌شود. شیوع عوارض پوستی فوق در این کارگران یک در ۳۰ گزارش شده است.

رازک در بیماران دچار دپرسیون، منع مصرف دارد. همچنین به خاطر آثار ضداسپاسم رازک بر روی رحم که در شرایط آزمایشگاهی تایید شده است و نیز آثار شبه استروژنی آن، بهتر است که این گیاه در کودکان، دوره‌های بارداری و شیردهی زنان

و زنان مبتلا به سرطان پستان مصرف نشود. مصرف درازمدت رازک توصیه نمی شود.

رازپانه

از رازپانه به صورت خوراکی در درمان نفخ، سوءهاضمه و اسپاسم عضلات همچنین به عنوان خلط‌آور، مدر و افزایش دهنده شیر استفاده می‌گردد. به صورت موضعی نیز به عنوان ضد میکروب (از جمله در درمان التهاب لثه) استفاده شده است. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته رازپانه به عنوان ضدنفخ، مدر، دفع کننده سنگهای مجاری ادراری و افزایش دهنده شیر مورد استفاده قرار می گرفته است.

عوارض جانبی: رازپانه شیرین محرک و التهاب آور نبوده و نسبتاً غیرسمی می باشد. فنچون موجود در رازپانه تلخ اثر محرک موضعی داشته و ممکن است در برخی افراد موجب بروز حساسیت شود. همچنین اسانس رازپانه بیش از یک میلی لیتر سبب التهاب ریه ها، اختلالات تنفسی و تشنج می شود.

موارد احتیاط: قرار گرفتن آئیزآلدئید در معرض پرتو UV سبب پیدایش اشکال دی مر (Anisoin) و پلیمر گشته و بر سمیت اسانس افزوده خواهد شد. به طرز مشابهی آنه تول موجود در اسانس تحت اثر اشعه UV دی مریزه شده و ترکیب دی آنه تول را به وجود می آورد. این ترکیب از لحاظ رابطه ساختمان فعالیت مشابه ماده استروژنیک استیل بسترول بوده و بدین علت مصرف آن در افراد حامله ممنوع است.

رزماری

از رزماری به صورت خوراکی در درمان اضطراب، سردرد، میگرن، فشار خون، نفخ و بی‌اشتهایی و به صورت موضعی به عنوان مسکن موضعی در درمان دردهای عضلانی و بیماری‌های روماتیسمی استفاده می‌شود. همچنین به علت عطر و طعم مناسب در صنایع آرایشی - بهداشتی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از رزماری به صورت خوراکی به عنوان مدر و ضدنفخ و به صورت موضعی به عنوان ضدالتهاب و ضد درد استفاده می کرده اند.

عوارض جانبی: مصرف دارویی موضعی گیاه و یا کاربرد فرآورده های آرایشی بهداشتی حاوی رزماری در برخی از افراد حساس، گهگاه ایجاد قرمزی پوست، درماتیت، حساسیت پوستی و حساسیت نسبت به نور می نماید. موارد احتیاط: رزماری در دوران بارداری، شیردهی و در بیماران صرعی بهتر است به کار نرود.

روبارب

داروی مسهل ملایم می‌باشد ولی در دوزهای کم به علت تانن موجود در گیاه خاصیت قابض و ضد اسهال دارد. به عنوان دهان شویه از روبارب در درمان التهاب لثه و مخاط استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از ربارب به عنوان قابض و ضداسهال (در مقادیر کم)، و در درمان بواسیر استفاده می شده است.

ریحان

از ریحان به‌عنوان ضداسپاسم، ضد نفخ، اشتها آور، آرامبخش، مدر و شیرافزا استفاده می‌گردد، علاوه بر آن به عنوان سبزی و ادویه مورد مصرف دارد. از اسانس ریحان در صنایع کنسروسازی و آرایشی - بهداشتی استفاده می‌نمایند.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از ریحان به عنوان ضدالتهاب، اشتهاآور و ضداسهال استفاده می شده است. عوارض جانبی: در مقادیر درمانی، عوارضی از ریحان گزارش نشده است. با این وجود متیل کائیکول (استراگول) می تواند در حیوانات سرطان کبد ایجاد کند.

زالزالک

فرآورده‌های دارویی کراتاگوس در کاهش فشار خون خفیف تا متوسط و نارسایی احتقانی قلب کاربرد دارند.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران از گل و برگ زالزالک استفاده خاصی به عمل نمی آمده است.

عوارض جانبی: زالزالک باعث تهوع، خستگی، تعریق و بثورات جلدی بر روی دستها می شود.

موارد احتیاط: از آن جایی که زالزالک اثرات قلبی عروقی دارد در افرادی که برای درمان فشار خون بالا و یا بیماری های قلبی تحت درمان با دارو هستند باید در صورت مصرف زالزالک مراقب باشند، هر چند تا کنون مورد خاصی گزارش نشده است.

زردچوبه

زردچوبه به عنوان صفراآور، ضدنفخ و در تسکین دردهای روماتیسمی و نیز به عنوان ادویه به صورت خوراکی مصرف می‌گردد. به صورت موضعی در درمان برخی التهابات پوستی استفاده می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از زردچوبه به صورت خوراکی به عنوان صفراآور و درمان یرقان استفاده می‌شده است و به صورت موضعی در درمان داءالصفد (پسوریازیس) مورد مصرف داشته است.

زرشک

از پوست ریشه گونه‌های مختلف زرشک در درمان یبوست، التهاب کبد و التهاب دهان و گلو استفاده می‌گردد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از زرشک به عنوان اشتها آور و ضدالتهاب استفاده می‌نموده‌اند. عوارض جانبی: از عوارض جانبی شایع آن می‌توان گیجی، خونریزی بینی، تهوع، اسهال، استفراغ و تحریک کلیوی را نام برد. موارد احتیاط: از مصرف این دارو طی دوران حاملگی می‌بایست اجتناب کرد.

زعفران

از زعفران به عنوان ماده معطر و طعم‌دهنده استفاده می‌شود. همچنین تازه آن به عنوان آرام بخش و ضد اسپاسم مورد مصرف دارد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته به عنوان شادی افزا، خواب آور، مدر، مسکن، کاهش دهنده اشتها، قاعده آور، افزایش دهنده قوه بقاء مورد استفاده قرار می‌گرفته است. عوارض جانبی: مصرف زیاد زعفران باعث خونریزی، اسهال، تهوع و سرگیجه می‌شود. به علاوه مصرف آن به عنوان سقط دهنده، به مرگ منجر شده و مصرف بیش از حد آن نیز مخدر محسوب می‌شود.

زنجبیل

از زنجبیل در درمان بیماری حرکت و سوءهاضمه استفاده می‌شود. همچنین به‌عنوان ادویه‌ای مطبوع و اشتهاآور در صنایع غذایی مورد مصرف قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته زنجبیل در درمان استفراغ، سوءهاضمه و نفخ استفاده می‌شده است. همچنین آن را در کمک به افزایش حافظه موثر می‌دانسته‌اند. عوارض جانبی: روغن فرار زنجبیل را فاقد اثرات تحریک کننده و حساسیت زا ذکر کرده‌اند ولی به هر حال احتمال بروز درماتیت در افراد بسیار حساس وجود دارد. موارد احتیاط: مقادیر زیاد زنجبیل ممکن است با داروهای مصرفی بیماران قلبی، دیابتی و نیز داروهای ضدانعقادی تداخل ایجاد نماید. همچنین در دوره ای از حاملگی و شیردهی بهتر است از مصرف مقادیر بیش از مصرف رایج آن در رژیم غذایی پرهیز نمود.

زنیان

از زنیان به صورت خوراکی به‌عنوان ضدنفخ، ضدتهوع و خلط‌آور و به صورت موضعی در درمان دردهای روماتیسمی استفاده می‌گردد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از زنیان به عنوان مدر، ضدنفخ و ضد کرم استفاده می‌کرده‌اند.

زیتون

برگ زیتون دارای اثر مدر بوده و برای کاهش فشارخون مورد استفاده قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته بیشتر از روغن زیتون به عنوان ملین استفاده می‌نموده و آن را به خصوص برای معالجه دردهای عصبی توصیه می‌نموده‌اند ولی از مصرف برگ زیتون در منایع سنتی هیچگونه گزارشی مشاهده نمی‌شود.

زیره سبز

از زیره سبز در درمان نفخ و سوءهاضمه استفاده می‌گردد علاوه بر آن دارای اثر مدر و زیادکننده شیر می‌باشد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته زیره سبز را در درمان نفخ، سوءهاضمه موثر دانسته و برای آن اثر زیاد کننده شیر قایل بوده‌اند.

زیره سیاه

زیره سیاه دارای اثرات ضد نفخ، ضداسپاسم، ضد میکروب و قابض بوده، در درمان اختلالات گوارشی به ویژه در قولنج نفخی کودکان و همچنین التهابات دستگاه تنفسی کاربرد دارد. مصرف عمده زیرسیاه به عنوان عطر و طعم‌دهنده در صنایع غذایی می‌باشد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای زیره سیاه خواص ضدنفخ، قابض، هضم کننده غذا، مدر و اشتها آور قایل بوده اند. عوارض جانبی: مصرف مداوم و بی رویه آن موجبات پیدایش ناراحتی هایی در بدن شده و برای کبد و کلیه ها مضر است.

زیره کوهی

زیره کوهی دارای اثرات ضدنفخ و هضم کننده می‌باشد و در درمان سوءهاضمه و نفخ کودکان به کار می‌رود، همچنین در افزایش شیرمادران موثر است. از زیره کوهی به عنوان چاشنی و ادویه استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب سنتی زیره سیاه در اختلالات گوارشی به عنوان ضدنفخ، اشتها آور، رفع دلپیچه، ضداسهال و قابض کاربرد داشته است. همچنین مصرف آن را در درمان آسم مفید دانسته اند. مصرف طولانی مدت زیره کوهی یا عرق آن به عنوان لاغرکننده توصیه می شده است.

سپستان

از سپستان به عنوان نرم کننده در درمان سرفه استفاده می‌شود. همچنین باعث کاهش فشار خون شده و از موسیلاژ آن در صنایع قرص سازی مورد استفاده قرار گرفته است. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از سپستان به عنوان ملین، خلط آور نرم کننده (به ویژه در برطرف کردن گرفتگی صدا) استفاده می کرده اند.

سدر

از برگ سدر به عنوان شستشوی موی سر و بدن استفاده می‌شود. همچنین به عنوان ضد عفونی کننده و ضدقارچ مصرف موضعی دارد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از سدر جهت بهبود زخمها و شستشوی موی سر و بدن استفاده می شده است.

سنا

سنا دارای اثرات مسهلی و ملین می‌باشد و از آن در درمان یبوست و به منظور تخلیه روده قبل از اعمال جراحی استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته سنا به عنوان مسهل و موثر در درمان بواسیر به کار می رفته است.

عوارض جانبی: سنا ممکن است سبب ناراحتی های شکمی خفیفی مثل قولنج یا کرامپ گردد. مصرف طولانی مدت یا بیش از میزان تجویزی می تواند سبب اسهال همراه با از دست رفتن آب و الکترولیتها به ویژه پتاسیم شده و با پیشرفت آن عارضه کولون با ضعف عملکرد ایجاد شود. مشتقات آنتراکینونی ممکن است در PH اسیدی رنگ ادرار را قهوه ای مایل به زرد و در PH قلیایی، قرمز نماید. جمع شدن قابل برگشت ملانین در روده بزرگ نیز پس از مصرف مزمن سنا گزارش شده است که ۵ تا ۱۱ ماه بعد از قطع دارو رفع می گردد.

مصرف طولانی مدت یا نابجای فرآورده های سنا همراه با عوارض، کاهش پتاسیم خون و تتانی، هیپرتروفیک استئوآرتروپاتی، دفع متناوب ادراری آسپارتیل گلوکزآمین، کاهش گاماگلوبین خون، کاشکسی برگشت ناپذیر و التهاب کبد بوده است.

موارد منع مصرف: حساسیت نسبت به دارو، تهوع، استفراغ یا دیگر علائم آپاندیسیت، جراحی حاد شکمی، انسداد روده ای ناشی از سفت شدن مدفوع و سایر موارد انسدادی و درد غیرمشخص شکمی.

مصرف در بارداری و شیردهی: از نظر اخطار در حاملگی، سنا جزء دسته

C می باشد و مصرف آن تنها زمانی مجاز است که نیاز آن کاملا محرز شده باشد و فواید حاصله به طور کامل بر زیان احتمالی آن بر جنین برتری داشته باشد. مشتقات آنتراکینونی در شیر مادران شیرده ترشح می گردند، اما اثر آن ها بر روی نوزادان تحت مراقبت روشن نشده است. در آمریکا مصرف سنا را برای مادران شیرده مضر نمی دانند. با این وجود در مواردی که مصرف سنا در مادران شیرده ناگزیر باشد، می بایست آن را به صورت تک دوز و تنها در یک نوبت تجویز نمود.

سنبل الطیب

سنبل‌الطیب دارای آثار آرام‌بخش، خواب‌آور و ضداسپاسم بوده و در درمان مواردی چون بی‌قراری، مشکلات عصبی برای خوابیدن، فشار عصبی و کولیک‌های گوارشی مورد استفاده قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته سنبل‌الطیب به عنوان آرام‌بخش، خواب‌آور و رفع‌کننده تشنج کاربرد داشته است.

موارد احتیاط: به علت دارا بودن اثر کاهش فعالیت CNS ممکن است باعث تقویت اثر آرام‌بخشی داروهای آرامبخش شود. برعکس بسیاری از داروهای آرامبخش، اثر کاهش فعالیت CNS سنبل‌الطیب به وسیله الکل تقویت نمی‌شود. مصرف فرآورده‌های این گیاه در حاملگی و شیردهی مورد مطالعه قرار نگرفته و نباید در حاملگی و شیردهی مصرف شود.

سیاهدانه

از سیاهدانه به عنوان ضدنفخ، ضدسرفه، ضدآسم، ضدالتهاب، بی‌حس‌کننده موضعی و ضدکرم استفاده می‌گردد. همچنین به‌عنوان ادویه در صنایع غذایی و مصارف خانگی مورد مصرف قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب سنتی ایران این گیاه به عنوان زیادکننده شیر، ضدانگلهای روده ای، مسهل و ضدنفخ مصرف داشته است.

سیر

مصرف سیر سبب کاهش فشار و چربی خون می‌گردد، از این رو در بیماری‌های قلبی - عروقی نیز مفید می‌باشد. سیر دارای اثرات ضدعفونی، متوقف‌کننده رشد باکتری‌ها، ضدویروس، هضم‌کننده غذا، اشتها آور، صفراآور، خلط‌آور، پایین آورنده قندخون و افزایش دهنده تعداد گلبول‌های سفید خون می‌باشد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از سیر به عنوان مدر، قاعده آور، ضدنفخ، ضدالتهاب استفاده می‌کردند و مصرف آن را در درمان تنگی نفس و سرفه مزمن مفید می‌دانسته‌اند.

شاه‌پسند

از شاه‌پسند به‌عنوان آرام‌بخش، ضداسپاسم، معرق و افزایش‌دهنده شیر استفاده می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته شاه‌پسند را در درمان برخی از بیماری‌های التهابی پوست به کار می‌بردند و برای آن اثر مدر و قاعده آور قایل بودند.

شاهتره

از شاهتره به‌عنوان مدر و صفراآور استفاده می‌شود و همچنین از آن به صورت موضعی در درمان برخی از بیماری‌های جلدی استفاده می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای شاه تره اثرات صفراآور، مدر و ضدخارش قایل بودند و همچنین مصرف آن را به عنوان دهانشویه در تسکین التهاب لثه نافع می‌دانسته‌اند.

شنبلیله

دانه شنبلیله دارای آثار پایین‌آورنده قند و کلسترول خون، ضدالتهاب، ملین، خلط‌آور، اشتها آور و افزایش‌دهنده ترشح شیر بوده و به عنوان چاشنی و ادویه نیز به کار می‌رود. به‌عنوان یکی از منابع تولید دیوسژنین جهت تهیه هورمون‌ها نیز ذکر گردیده است.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته شنبلیله به عنوان نرم‌کننده موضعی، ضدلک، ضدالتهاب، تسکین دهنده درد مفاصل، تسکین دهنده سرفه، اشتهاآور و ملین مورد مصرف قرار می‌گرفته است.

عوارض جانبی: بوی ناپسند دانه که مربوط به وجود ترکیبی به نام ۳-هیدروکسی-۴ و ۵-دی متیل ۲ [۵ هیدروژن] - فورانون می‌باشد، تحریکات پوستی و سردرد، تهوع و حالت آشفتگی از عوارض گیاه محسوب می‌شود. وجود ترکیبات کومارینی و همچنین وقفه دهنده‌های تریپسین و کیمتریپسین در دانه شنبلیله می‌تواند خطرآفرین باشد. کاهش شدید قند خون به علت مصرف زیاد گیاه گزارش شده است. به واسطه آثار تحریکی شنبلیله بر روی رحم، مصرف آن در حاملگی و شیردهی بایستی با احتیاط کامل انجام پذیرد. ضمناً به خاطر وجود ترکیبات موسیلاژی در دانه، جذب برخی از داروها در مصرف توأم با شنبلیله تحت تاثیر قرار خواهد گرفت. در بیماران مصرف‌کننده داروهای وقفه دهنده آنزیم منوآمینوآکسیداز و نیز بیماران مصرف‌کننده داروهای هورمونی و ضد انعقاد این گیاه بایستی با احتیاط مصرف شود.

مطالعات سم شناسی حاد در مورد عصاره الکلی دانه شنبلیله، میزان LD50 آن به صورت خوراکی در رات را 5g/kg و به صورت موضعی در خرگوش را 2g/kg اعلام نموده است. میزان LD50 برخی از ترکیبات موجود در دانه شنبلیله به صورت خوراکی و در رات به صورت زیر گزارش شده است: تریگونلین 5g/kg ، اسید نیکوتینیک 8/8g/kg ، نیکوتینامید 7/4g/kg ، کومارین 0/72g/kg.

شوید

شوید در درمان سوءهاضمه، نفخ (به ویژه نفخ کودکان) و اسپاسم به کار رفته، اثرات مسکن، محرک ترشح شیر، مدر و کاهش دهنده چربی خون از آن گزارش شده است. همچنین به عنوان طعم دهنده و معطرکننده در صنایع غذایی و فرآورده های آرایشی - بهداشتی مورد استفاده قرار می گیرند.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از شوید در درمان نفخ، سوءهاضمه و سسکه استفاده کرد، برای آن آثار افزایش دهنده شیر و مسکن (به ویژه درد مفاصل) قایل بوده اند.

عوارض جانبی: گزارش شده که مصرف زیاد برگ شوید باعث بروز لکه های سیاه بر روی پوست می شود که به علت ترکیبات فورانکومارینی پیچیده آن می باشد. مصرف اسانس شوید در مقادیر معمول غیرسمی است.

شیرخشت

شیرخشت دارای اثر ملین است. مصرف آن در برونشیت مزمن توصیه شده است. شیرخشت در دهان یک خنکی مطبوع ایجاد می نماید که از تشنگی کاسته و رفع عطش می کند. همچنین ادعا شده است که شیرخشت بدن را در برابر خطر تشعشعات اتمی محافظت می کند. شیرخشت بر روی زردی نوزادان به خوبی موثر بوده و باعث کاهش «بیلی روبین» خون نوزادان می شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته شیرخشت به عنوان ملین مورد استفاده قرار می گرفته است.

عوارض جانبی: هیچ عارضه جانبی خاصی با مصرف شیرخشت در بزرگسالان گزارش نشده است. در مطالعه ای که بر روی 200 نوزاد دارای زردی (دارای هیپربیلی روبینمیا) انجام شده است هیچ عارضه جانبی خاصی مشاهده نشد به جز بی حالی ناشی از کمبود آب در تعدادی از نوزادان که احتمالاً ناشی از اسهال اسمتیک بوده که با تغذیه شیر مادر این عارضه از بین می رفت. موارد احتیاط: در افراد دارای اسهال و مبتلا به کمبود الکترولیت ها با احتیاط مصرف شود.

شیرین بیان

از شیرین بیان در درمان التهاب و زخم معده، همچنین به عنوان خلط آور، ضدالتهاب، طعم دهنده و شیرین کننده استفاده می گردد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته شیرین بیان در التیام زخم، تسکین سرفه، تسکین درد و رفع التهاب معده مورد استفاده قرار می گرفته است.

عوارض جانبی: احتباس آب و نمک و در نتیجه افزایش فشارخون عروقی و کاهش ادرار از عوارض آن است. لذا نمی تواند مورد مصرف طولانی مدت قرار گیرد و در بیماران با اختلالات قلبی عروقی و مبتلا به فشارخون باید با احتیاط مصرف گردد.

صبرزد

عمده ترین اثر صبرزد خاصیت مسهلی آن است که به صورت خوراکی مصرف دارد و به صورت موضعی در جهت التیام زخم ها و سوختگی ها استفاده می گردد. همچنین در فرآورده های آرایشی و بهداشتی بالاخص فرآورده های ضدآفتاب نیز مورد مصرف قرار می گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته صبر زرد به عنوان مسهل و صفرابر مورد استفاده قرار می گرفته است. عوارض جانبی: صبر زرد مسهلی قوی بوده و با افزایش حرکات دودی روده ها ممکن است باعث دردهای شکمی شود، این دارو با تحریک معده و روده ها سبب تجمع خون در اعضاء داخل لگن خاصره شده و با دوزهای بالا احتمال ایجاد نفريت، اسهال خونی و گاستریت همراه با خون ریزی دارد. مصرف طولانی آن مانند سایر مسهل های محرک سبب اسهال آبکی همراه با دفع قابل توجهی از الکترولیت ها مخصوصاً پتاسیم شده و منجر به ضعف عضلانی و کاهش وزن بدن می گردد.

موارد احتیاط: مصرف صبر زرد در بیماران مبتلا به هموروئید و بیماران با ناراحتی کلیه ممنوع می باشد، همچنین مانند سایر مسهل ها در موارد انسداد روده، دردهای شکمی، تهوع و استفراغ نباید تجویز شود. صبر زرد سبب قرمز شدن رنگ ادرار قلیایی می شود. نظر به اثرات تحریکی و مسهلی آن تجویز این دارو در زنان حامله ممنوع است. به دلیل احتمال ترشح آنتراکینونها در

شیر، به هنگام شیردهی باید از مصرف آن خودداری نمود.

عروسک پشت‌پرده

میوه عروسک پشت‌پرده به صورت خوراکی به‌عنوان مدر و برگ آن به صورت موضعی به‌عنوان نرم‌کننده پوست در درمان ناراحتی‌های پوستی مصرف می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برگ و میوه عروسک پشت‌پرده را دارای اثر مدر دانسته و در درمان سنگهای مجاری ادرار و یرقان تجویز آن انجام می‌گرفته است.

موارد احتیاط: از خوردن میوه‌های نارس و برگها خودداری شود.

علف‌چای

علف‌چای در درمان اختلالات عصبی به ویژه افسردگی و نیز میگرن مصرف می‌شود همچنین اثرات ضداسپاسم، ضد التهاب و ضد درد از آن گزارش شده است. این گیاه به‌عنوان ضدویروس آیدز مورد بررسی است و در مداوای ویروس تبخال نیز موثر است. در استعمال موضعی، علف‌چای در درمان زخم‌ها، آفتاب سوختگی و برص مورد استفاده قرار می‌گیرد همچنین به‌عنوان ضدباکتری اثر محافظت‌کنندگی غذا را دارد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته علف‌چای به‌عنوان ضدافسردگی، آرام‌بخش، ضد درد، تب‌بر، مدر، ضدروماتیسم، ضدنقرس و اسپاسمهای مزمن گوارشی کاربرد داشته و همچنین ضدعفونی‌کننده و در درمان زخمها استفاده می‌شده است.

عوارض جانبی: این گیاه دارای رنگدانه قرمز رنگی است به نام هیپرسیین که حساسیت به نور ایجاد می‌کند. در گوسفندان ممکن است تحریک منتشره پوست، از دست دادن اشتها و گاهی از دست دادن بینایی ایجاد کند. موشها بعد از دوزهای ۵/۰ - ۲/۰ میلی گرم ممکن است عوارض فتودینامیک شدید و حتی کشنده نشان دهند. مصرف عصاره گیاه تا حدود ۹۰۰ mg هیچ گونه عارضه جانبی را در انسان ایجاد نموده است.

موارد احتیاط: مصرف گیاه توسط حیوانات و در معرض نور قرار گرفتن آن‌ها، حساسیت به نور ایجاد می‌کند، لذا افراد حساس به نور باید با احتیاط مصرف کنند.

توصیه به بیمار: دارو دارای مزه تلخی است، لذا شکل محلول آن را باید در آب و یا آب میوه ریخته و میل نمود.

عناّب

عناّب به‌عنوان ملین و آرام‌بخش مصرف می‌گردد همچنین در درمان آتراسکلروز، آسم و مقاوم‌سازی دندان‌ها در برابر پلاک و پوسیدگی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته عناّب به‌عنوان ملین، برطرف‌کننده سرفه و گرفتگی صدا توصیه شده و آن را جهت برطرف کردن گرفتگی صدا و دفع تشنگی مفید دانسته‌اند.

لفل سیاه

از فلفل سیاه به‌عنوان ضدنفخ، اشتها آور، ضدالتهاب و مسکن موضعی استفاده می‌گردد و اثرات ضد میکروبی و ضدعفونی‌کننده از آن گزارش گردیده است. همچنین به‌عنوان یک چاشنی تند مصرف خوراکی دارد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از فلفل سیاه در درمان سوءهاضمه و سرفه استفاده شده و برای آن اثرات آرام‌بخش و ضد درد قایل بوده‌اند. در استعمال خارجی به‌عنوان محرک موضعی برای رویش مو از آن استفاده می‌کرده‌اند.

موارد احتیاط: توصیه شده است که فلفل سیاه در مبتلایان به بیماریهای کلیوی به کار نرود.

قدومه

از قدومه عمدتاً به‌عنوان نرم‌کننده سینه، برطرف‌کننده سرفه و ملین استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از قدومه به‌عنوان خلط آور و ضدالتهاب استفاده می‌نموده‌اند.

عوارض جانبی: به دلیل احتمال حضور ترکیبات گلوکز اینولاتی در دانه قدومه، امکان بروز اختلالات تیروئیدی (به دلیل خاصیت آنتی تیروئیدی ترکیبات گلوکز اینولاتی) باید در نظر گرفته شود. در صورتی که دانه‌های قدومه به صورت خشک مصرف شوند امکان احتمال بروز انسداد مری وجود دارد. در مصرف مقادیر زیاد ممکن است به صورت موقتی باعث نفخ و بزرگی شکم شود

و حتی خطر انسداد روده هم وجود دارد. به دلیل کاهش زمان انتقال مواد در دستگاه گوارش ممکن است در جذب سایر مواد اختلالاتی بروز کند.

موارد احتیاط: دانه های قدومه حتما باید با آب کافی مصرف شوند. در افراد مبتلا به انسداد روده نایستی به کار رود. به دلیل احتمال دارا بودن ترکیبات گلوکز اینولاتی باید با احتیاط مصرف شود. در افراد مبتلا به اختلالات تیروئیدی (مثل گواتر) نباید به کار رود.

قره قاط

آنتوسیانوزیدهای قره قاط مقوی و محافظ عروق بوده، در درمان اختلالات عروقی و بیماری غیر التهابی شبکیه به کار می روند. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران هیچگونه مورد مصرفی برای این گیاه گزارش نشده است.

کاسنی

ریشه کاسنی مدر و تبهر بوده و به عنوان اشتها آور و صفرا آور مورد مصرف قرار می گیرد.

گل کاسنی به عنوان ملین و افزایشده صفرا مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: (ر.ک. تک نگار گل کاسنی)

کاسنی (گل)

گل کاسنی به عنوان ملین و افزایشده صفرا مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از گل‌های کاسنی به عنوان مقوی کبد، تب بر، معرق، صفرا آور و مدر استفاده می شده است.

کاکل ذرت

به عنوان مدر مورد استفاده قرار می گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران هیچ گونه مصرفی از کاکل ذرت گزارش نگردیده است.

عوارض جانبی و سمیت: واکنش‌های آلرژیک شامل درماتیت تماسی، کهیر برای کاکل ذرت، دانه گرده آن و برای نشاسته مشتق از کاکل ذرت مستند است. سمیت بخش نامحلول در متانول عصاره آبی کاکل ذرت گزارش شده است که در خرگوشها پایین است. دوز موثر داخل وریدی جهت فعالیت مدری $1/5 \text{ mg/kg}$ وزن بدن در خرگوشها مشخص شده در مقایسه با دوز کشنده داخل وریدی که 250 mg/kg می باشد. کاکل ذرت حاوی یک ماده سمی ناشناخته است که در لیست مواد قادر به ایجاد ترکیبات سیانوزیک قرار دارد. در هر صورت از مصرف زیاده از حد کاکل ذرت باید خودداری شود.

موارد منع مصرف و احتیاط: کاکل ذرت ممکن است در افراد مستعد ایجاد واکنش آلرژیک کند. دوزهای بسیار زیاد کاکل ذرت ممکن است با درمان دارویی، جهت کاهش قند خون (فعالیت کاهش دهنده قند خون آن به صورت درون تنی مستند است) یا در درمان افزایش یا کاهش فشارخون تداخل کند (فعالیت کاهش دهنده فشارخون آن به صورت درون تنی گزارش شده است) و مصرف طولانی مدت کاکل ذرت به علت فعالیت مدری ممکن است باعث هیپوکالمی شود.

مصرف در بارداری و شیردهی: تحریک انقباضات رحم در خرگوشها توسط کاکل ذرت مستند است. بنابراین نباید هنگام بارداری و شیردهی تجویز کرد.

کاکوتی

کاکوتی دارای اثرات ضد میکروبی و ضد عفونی کننده بوده و به صورت بخور در اختلالات مجاری تنفسی و رفع علائم سرماخوردگی مصرف می شود. همچنین به عنوان ضد اسپاسم در ناراحتی‌های گوارشی مصرف می گردد. به علاوه اثرات ضدقارچی برای آن نیز گزارش شده است.

موارد استعمال در طب سنتی: از کاکوتی به عنوان داروی ضدنفخ، ضداسهال، خلط آور و ضدسرفه و التهاب دستگاه تنفسی استفاده می گردیده است.

احتیاط: به علت وجود پولگون زیاد در اسانس گیاه از مصرف زیاد گیاه بایستی خودداری نمود.

کتان

دانه کتان به صورت خوراکی به عنوان ملین، موثر در درمان دیورتیکولیت و سندرم کولون تحریک پذیر و ضدسرفه مصرف

می‌شود، همچنین به صورت موضعی در رفع تحریکات جلدی و التهابات پوستی نظیر آگزما مصرف می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از کتان در درمان برخی از بیماری‌های پوستی و نیز سرفه، ضدالتهاب، موثر در درمان زخم معده و زخم روده و التهاب مثانه استفاده می‌کرده‌اند. موارد احتیاط: دانه کتان در موارد انسداد روده نایبستی مصرف شود. به علاوه در موقع استفاده بایستی با مقدار کافی آب مصرف گردد. همچنین به خاطر وجود مقادیری از گلیکوزیدهای سیانوژن در دانه گیاه نایبستی در مقادیر زیاد مصرف شود. لازم به ذکر است که مصرف دوزهای تا ۳۰۰ گرم از دانه کتان هیچ گونه علامت مسمومیتی ایجاد ننموده است. از مصرف دانه های نارس کتان نیز بایستی اجتناب نمود، زیرا باعث بروز مسمومیت می‌شود. موسیلاژ موجود در دانه گیاه نیز ممکن است بر روی جذب سایر داروهای مصرف شده توسط بیمار تاثیر گذارد.

کتیرا

کتیرا ممکن است به فرآورده‌های دارویی کم‌کننده وزن بدن و یا به عنوان ملین‌های افزایشنده حجم به فرآورده‌هایی دارویی ضدیبوست اضافه شود. همچنین به عنوان نرم‌کننده و تسکین دهنده در فرآورده‌های آرایشی - بهداشتی و به‌عنوان سوسپانسیون کننده و امولسیون کننده و به هم چسباننده در صنایع دارویی مورد مصرف قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته کتیرا جهت مداوای سرفه، برطرف کردن گرفتگی و خشونت صدا توصیه می‌شده است. افزون بر این مالیدن آن را بر روی مو مانع شقه شدن آن می‌دانسته‌اند.

کدو

کدو امروزه در درمان اختلالات دفع و تکرر ادرار ناشی از مثانه تحریک‌پذیر و بزرگی خوش‌خیم پروستات مصرف می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای کدو خاصیت مسکن سرفه، برطرف کننده گرفتگی صدا و ملین قایل بوده‌اند. افزون بر این به صورت موضعی از آن جهت برطرف کردن التهاب بافتها استفاده می‌کرده‌اند.

کرچک

روغن کرچک به عنوان مسهل، به ویژه در درمان مسمومیت غذایی و جهت تخلیه روده قبل از معاینه راست روده یا عکس برداری با اشعه ایکس از دستگاه گوارش به‌کار می‌رود. از دیگر مصارف روغن کرچک کاربرد آن به عنوان برطرف کننده سوزش چشمی، آرام‌کننده تحریکات به علت اجسام خارجی در چشم و به صورت موضعی به عنوان نرم‌کننده می‌باشد. افزون بر این روغن کرچک در ساختن رژلب، فرآورده‌های آرایشی مو، پمادها، قطره‌های چشمی، کرم‌ها، لوسیون‌ها، صابون‌های شفاف، پایه‌های شیاف‌ها و کلودین کشسان به‌کار رفته، در تهیه اسید اندسیلنیک، سورفاکتانت‌های غیریونی و روان‌سازها مصرف دارد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از روغن کرچک به صورت خوراکی به عنوان مسهل قوی و به صورت موضعی در ترکیب برخی از داروهای جلدی استفاده می‌نموده‌اند.

عوارض جانبی و موارد احتیاط: مصرف خوراکی روغن کرچک به خصوص در دوزهای زیاد ممکن است سبب تهوع، استفراغ، قولنج و اسهال شدید شود. بلعیدن ۵ دانه کرچک در اطفال و ۲۰ دانه در بزرگسالان به دلیل دارا بودن پروتئین سمی ریسین، کشنده می‌باشد.

گزارشهایی از واکنش‌های حساسیتی به هنگام لمس دانه های کرچک وجود دارد. روغن کرچک جذب ترکیب‌های ضد کرم محلول در روغن (مانند فرآورده های سرخس نر) را تسهیل نموده و از این رو نایبستی همراه با آنها مصرف گردد.

در صورتی که از روغن کرچک در درمان یبوست استفاده شود نایبستی بیش از یک نوبت در هر چند هفته مصرف شود. موارد منع مصرف: هنگامی که انسداد روده ای، تهوع، استفراغ و دردهای زیرشکمی وجود دارد، نایبستی روغن کرچک تجویز شود.

مصرف در بارداری: روغن کرچک از نظر مصرف در حاملگی جز دسته X می‌باشد و مصرف آن در این زمان به علت ایجاد پرخونی در منطقه لگن که ممکن است باعث شروع واکنش‌های تحریکی رحم شود؛ ممنوع است.

کرفس

از کرفس به عنوان آرام‌بخش، ضدعفونت ادراری و در آرتريت رماتوئید به عنوان داروی ضد التهاب استفاده می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته به عنوان مدر و ضدنفخ مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

کنجد

از روغن کنجد به عنوان ملین، کاهنده قند خون، التیام دهنده و نرم‌کننده پوست استفاده می‌گردد. همچنین به‌عنوان یک حلال و پایه روغنی در صنایع دارویی و آرایشی - بهداشتی مورد مصرف قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از کنجد و روغن آن در درمان یبوست، تنگی نفس استفاده می‌کرده و برای آن اثر التیام دهنده، آرام بخش و مدر قایل بوده‌اند.

کندر

کندر به‌صورت موضعی به‌عنوان ضدالتهاب به‌کار رفته و به‌عنوان ماده معطر در صنایع آرایشی - بهداشتی و همچنین در مصارف خانگی به عنوان خوشبوکننده هوا مورد استفاده قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای کندر اثر تقویت کننده حافظه قایل بوده و به عنوان ضدالتهاب مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

موارد احتیاط: تا کنون طی مصرف مقادیر معمول کندر عوارض جانبی یا مشکل خاصی گزارش نشده است. ولی به هر حال از آن جا که کندر حاوی روغن فرار متشکل از ترکیبات ترپنوئیدی است به دلیل اثر تحریکی این مواد بر روی سیستم اعصاب مرکزی می‌بایست همانند سایر فرآورده های حاوی روغن فرار در مصرف خوراکی این فرآورده نیز جانب احتیاط را رعایت نمود.

کنگر فرنگی

کنگر فرنگی دارای اثرات مدر، صفراآور، پایین آورنده کلسترول خون و پایین آورنده چربی خون بوده در درمان علامتی برخی از بیماری‌های کبدی و اختلالات گوارشی (نظیر سوءهضم و تهوع) و یا به منظور کاستن کلسترول و چربی خون مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مصارف خوراکی از آرتیشو به مقدار کم به عنوان افزودنی مجاز جهت اصلاح طعم و مزه و بوی مواد غذایی (ماکزیمم غلظت مجاز 16 PPM) استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران هیچگونه گزارشی برای این گیاه یافت نشده است.

عوارض جانبی: درماتیت تماسی از عوارض جانبی مهم آرتیشو به حساب می‌آید. سیناروپیکرین و سایر لاکتونهاى سزکویی ترینی، آلرژنهای قدرتمند آرتیشو می‌باشند و عصاره ها خالص سازی شده و فرآورده های خاص این گیاه که حاوی مقادیر بیشتری از لاکتونهاى مزبور هستند، سمی تر از عصاره های تام آن می‌باشند. مقدار LD50 عصاره تام بیش از 1000 mg/kg و عصاره های خالص سازی شده 265 mg/kg (موش صحرایی، تزریق داخل صفاقی) است.

موارد احتیاط: افرادی که به گیاهان خانواده کاسنی حساسیت دارند بایستی از مصرف آرتیشو اجتناب نمایند زیرا ممکن است سبب بروز عوارض آلرژیک شدید گردد. علیرغم این که هیچگونه مدرکی دال بر سمیت گیاه طی دوران حاملگی و شیردهی وجود ندارد با این حال از مصرف بیش از حد آرتیشو در طی دوران یاد شده بایستی خودداری نمود. مصرف این گیاه در بیماریهای انسدادی کیسه صفرا ممنوع است.

گاوزبان

از گل گاوزبان در درمان علائم سرماخوردگی و همچنین به عنوان آرام‌بخش استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از گاوزبان به عنوان نشاط آور، آرامبخش، مدر و برطرف کننده علایم سرماخوردگی استفاده می‌کرده‌اند.

موارد احتیاط: نظر به وجود احتمالی آلكالوئیدهای غیراشباع پیرولیزیدین سمی (هر چند به مقدار کم در گیاه) مصرف آن در دوران بارداری و شیردهی توصیه نمی‌شود.

گزانگبین

گزانگبین به‌عنوان نرم‌کننده سینه و ملین مصرف شده، همچنین در صنایع شیرینی‌پزی به‌عنوان یک شیرین‌کننده و در تهیه گز استفاده می‌شود

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از گزانگبین به عنوان ملین و شیرین کننده استفاده می‌نموده‌اند. عوارض جانبی: تا به حال هیچ گونه عارضه جانبی خاصی که ناشی از مصرف گزانگبین باشد گزارش نشده است.

گزنه

گزنه به صورت خوارکی به عنوان مدر، پایین آورنده قند و اسیداوریک و به صورت موضعی در درمان برخی از بیماری‌های پوستی و مو از جمله آگزما، بیماری‌های التهابی و حتی در درمان ریزش مو مورد استفاده قرار می‌گیرند. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته گزنه به عنوان مدر، ضدالتهاب و مقوی قوه باه مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

موارد احتیاط: ۱- گزنه برای کلیه و روده‌ها مضر است از این نظر باید با صمغ عربی و کتیرا خورده شود. مقدار خوراکی آن حداکثر ۱۰ گرم بوده و بیشتر از آن خطرناک است، چون باعث قطع ترشح ادرار می‌شود.

۲- الیاف فیبری موجود در اعضای هوایی گزنه در صورت مصرف باعث ناراحتی‌های هضمی می‌شود، از این رو بایستی اندام هوایی گزنه را که حاوی سکرترین می‌باشد در صورت نیاز برای مصرف وارد آب کرده و سپس آب حاوی سکرترین را مصرف کرد.

۳- اسید فرمیک که در برگ گزنه وجود دارد، یک اسید قوی است که سمیت حاد ایجاد می‌کند و مصرف مزمن آن ممکن است باعث آلومینوری و هماچوری شود.

۴- از آنجایی که مصرف مقادیر زیاد این گیاه فشارخون را تحت تاثیر قرار می‌دهد، می‌تواند با داروهای ضدفشارخون تداخل داشته باشد.

۵- در موارد احتباس آب در بدن که در نتیجه نارسایی قلبی و کلیوی است از مصرف گزنه باید اجتناب کرد.

گشنیز

گشنیز دارای اثرات ضداسپاسم و ضد نفخ بوده و از آن در پیشگیری و کاهش دل‌پیچه استفاده می‌شود. همچنین به عنوان عطر و طعم‌دهنده در صنایع غذایی مصرف دارد. از اسانس گشنیز در عطرسازی استفاده می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از گشنیز در رفع ناراحتی‌های گوارشی به عنوان ضدنفخ، اشتهاآور، مقوی معده و ضداسهال استفاده می‌شده است. همچنین از آن در خوشبو کردن دهان و التیام زخم دهان استفاده می‌گردیده است.

موارد احتیاط: مصرف زیاد از حد میوه گشنیز یا روغن فرار آن، گونه‌ای مستی همراه با خستگی بسیار ایجاد می‌کند که سرانجام آن حالاتی نظیر سستی و بی‌حالی است.

گلپر

گلپر در درمان نفخ و سوءهاضمه استفاده شده، همچنین به عنوان ادویه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از گلپر در درمان تنگی نفس، سوءهاضمه و یرقان استفاده می‌نموده‌اند. عوارض جانبی: مصرف زیاد گلپر موجب تپش قلب می‌شود.

گل‌ساعتی

گل‌ساعتی دارای اثر مسکن و آرام‌بخش بوده و در بی‌خوابی، اضطراب، دردهای با منشأ عصبی به‌ویژه در کودکان، اختلال در تنوس عضلانی، تاکی‌کاردی عصبی و آسم اسپاسمی مصرف می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران برای این گیاه هیچگونه گزارشی یافت نشده است.

عوارض جانبی و سمیت: آثار جانبی در اثر مصرف آن تا به حال گزارش نشده است، سمیت حاد عصاره مایع دارو در موش که به صورت تزریق داخل صفاقی و به مقدار بیش از ۹۰۰ میلی‌گرم/کیلوگرم استفاده شده بود؛ گزارش شده است.

موارد احتیاط: مقادیر مصرف زیاد گل‌ساعتی ممکن است باعث تسکین و تقویت درمان به شیوه مهار منو آمین اکسیداز گردد. از طرفی گزارش شده است که آلکالوئیدهای هارمان و هارمالین دارای اثر تحریکی بر روی رحم حیوانات آزمایشگاهی بوده و بنابراین نباید از مقادیر زیاد دارو در هنگام بارداری و شیردهی استفاده شود.

گل مغربی

عمده آثاری که در فیتوتراپی برای روغن گل مغربی برشمرده‌اند عبارتند از:

اثر ضدالتهابی، اثر مهارتجمع پلاکتی، تحریک تشکیل متابولیت‌های وازودیلاتور، اصلاح آسیب‌های عصبی در بیماران دیابتی، درمان بیماری‌های پوستی مانند آگزما حساسیتی، درمان سندرم قبل از دوران قاعدگی و درد سینه‌ها، درمان عفونت‌های

ویروسی، آندومتوریوز، سندرم روده تحریک‌پذیر و کولیت زخمی موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته ایران برای این گیاه هیچگونه گزارشی یافت نشده است. عوارض جانبی: عوارض جانبی معمولی این دارو سردرد و اندکی تهوع است که می‌توان از طریق خوردن دارو با غذا یا به وسیله مالش روغن خالص روی پوست، از بروز آن‌ها اجتناب کرد. بثورات جلدی نیز در اثر مصرف این دارو گزارش شده است. روغن گل مغربی در موارد صرع و جنون منع مصرف دارد. به علت این که این دارو بر مراحل انعقاد خون تاثیر می‌گذارد نبایدستی همراه با داروهای ضدانعقاد مصرف گردد. سوءهاضمه از جمله عوارض جانبی دیگر این دارو است.

لیموعمانی

لیموعمانی و روغن فرارحاصله از آن به عنوان عطر و چاشنی در صنایع مختلف غذایی کاربرد دارد. روغن فرار لیموعمانی همچنین در صنایع آرایشی - بهداشتی کاربرد وسیعی دارد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای لیمو عمانی آثار دارویی مقوی معده، ضد نفخ، اشتها آور، ضد عفونی کننده، مسکن سردرد و رفع کننده علائم سرفه و سرماخوردگی قایل بوده‌اند.

مامیران

از مامیران به صورت خوراکی صفراآور، ضداسپاسم، مسکن (ضعیف) و مدر و به صورت موضعی در درمان زگیل استفاده می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از تمام قسمت‌های گیاه مامیران به ویژه شیرابه آن در درمان ناراحتی های پوستی به ویژه برص، درد دندان، و نیز به عنوان صفراآور استفاده می‌کرده‌اند.

عوارض جانبی: در مصرف موضعی گزارش شده است که گاه باعث تحریک پوست می‌شود. با مصرف خارجی معمولاً علائم مسمومیت ظاهر نمی‌گردد ولی از مصرف خارجی شیرابه تازه گیاه روی مخاط حساس مثل چشم به دلیل عوارض موضعی شدید باید اجتناب کرد. مصرف زیاد گیاه باعث تحریکات شدید دستگاه گوارش منجر به تهوع و اسهال خونی می‌گردد ولی به دلیل طعم و بوی نامطبوع ایجاد سمیت با آن بسیار نادر است. بیش از ۵۰۰ گرم از مامیران لازم است تا در دام و اسب ایجاد سمیت کند. درمان مسمومیت با مامیران، با تخلیه گیاه موجود در دستگاه گوارش و استفاده از زغال فعال و درمانهای علامتی عوارض، انجام می‌گیرد.

موارد احتیاط: این گیاه سمی است و مقدار زیاد آن در مصارف داخلی ممکن است حتی موجب مرگ شود. مصرف این گیاه در دوران بارداری ممنوع است.

مرزنگوش

مرزنگوش به‌عنوان ضدنفخ، خلط‌آور، مسکن، مدر، در درمان ناراحتی‌های تنفسی (آسم) و اشتها آور مصرف می‌گردد. همچنین برای آن اثر التیام‌دهنده و ضد عفونی کننده ذکر گردیده است.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از مرزنگوش در تسکین دلپیچه و دردهای مختلف به ویژه سردرد و کمردرد استفاده و برای آن اثر قاعده آور و مدر نیز قایل بوده‌اند.

موارد احتیاط: مرزنگوش وحشی نباید در زمان حاملگی استفاده شود. مصرف موضعی آن ممکن است باعث تحریک پوست گردد. اسانس این گیاه نباید از راه خوراکی مورد استفاده قرار گیرد.

مریم گلی

مریم گلی به‌صورت موضعی به عنوان ضدالتهاب، قابض، ضدباکتری و در التهاب دهان به صورت غرغره و دهانشویه مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: مریم گلی را به صورت خوراکی مقوی عمومی و به صورت موضعی در الیتام زخم‌ها و خراشهای پوستی موثر می‌دانسته‌اند.

موارد احتیاط: به واسطه داشتن ترکیب سمی توجون مقادیر زیاد برگ مریم گلی (بیشتر از ۱۵ گرم در هر مرتبه مصرف) سمی بوده و باعث افزایش ضربان قلب، افزایش دمای بدن و سرگیجه می‌شود.

مورد

مورد به صورت موضعی در درمان تبخال به عنوان آنتی‌سپتیک و در درمان التهاب مخاط بینی استفاده می‌گردد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته مورد را تحت عنوان "آس" یا "عمار" (به معنی نیکو و خوشبوی) نامیده، برای آن اثرات قابض، ضداسهال و تقویت کننده رویش مو قایل بوده اند.

عوارض جانبی: با مصرف مقادیر کم موضعی اسانس هیچگونه حساسیت پوستی ایجاد نمی‌شود و با مصرف مداوم و طولانی مدت واکنش حساسیتی به صورت سرخی خیلی ضعیف در محل تجویز مشاهده می‌شود. به طور کلی این گونه تظاهرات آلرژیک بسیار محدود می‌باشد. سمیت حاد خوراکی اسانس مورد در موش صحرایی (Rat) برابر $LD50=3.7\text{ml/kg}$ و در موش سوری برابر با $LD50=2.2\text{ml/kg}$ است. در انسان مصرف خوراکی روزانه معادل ۲-۱ ml/kg به عنوان دارو بسیار بعید به نظر می‌رسد که ایجاد تحریکات یا اثرات نامطلوب نماید.

میخک هندی

میخک هندی به‌عنوان ضدنفخ استفاده شده، معطر است و به‌عنوان ادویه مورد استفاده قرار می‌گیرد. به صورت موضعی در دندان‌پزشکی به‌عنوان بی‌حس کننده، ضد عفونی کننده و ضد درد استفاده می‌گردد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از میخک هندی به عنوان ضدنفخ، خوشبوکننده دهان، تقویت کننده لثه، آرامبخش و همچنین در پیشگیری از تهوع و استفراغ استفاده می‌شده است. عوارض جانبی: نادر بوده گاهی به واکنشهای آلرژیک منجر می‌شود.

نعنا

نعنا دارای اثرات ضداسپاسم، ضدنفخ و ضد میکروبی بوده، در درمان ناراحتی‌های گوارشی و همچنین به‌عنوان آرامبخش استفاده می‌شود.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از نعنا به عنوان ضدنفخ، مسکن و برطرف کننده سوءهاضمه استفاده می‌شده است.

و شاء

و شاء به عنوان خلط‌آور و ضداسپاسم مورد مصرف قرار می‌گیرد. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته و شاء به صورت موضعی در درمان حساسیت پوستی مانند کهیر، ضد درد و ضدالتهاب مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

هل

هل در درمان نفخ، سوءهاضمه، بوی بددهان و اسپاسم عضلات مورد مصرف قرار می‌گیرد و همچنین به‌عنوان ادویه در صنایع غذایی و مصارف خانگی و معطرکننده در فرآورده‌های دارویی - بهداشتی مختلف استفاده می‌شود. موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته از هل به عنوان ضدنفخ، ضدتهوع و استفراغ و خوشبو کننده دهان استفاده می‌کرده اند.

همیشه بهار

همیشه بهار به صورت خوراکی در درمان التهاب معده و به صورت موضعی در درمان التهاب‌های پوستی، اگزما و خشکی پوست مورد مصرف قرار می‌گیرد.

موارد استعمال در طب سنتی: در طب گذشته برای همیشه بهار خاصیت ضدالتهاب و قاعده آور قایل بوده اند و استفاده از آن را در درمان بیماری‌های پوستی مفید می‌دانسته اند.

عوارض جانبی: از آن جایی که از نظر سنتی همیشه بهار به عنوان قاعده آور مطرح بوده در بررسی‌های برون تنی نیز اثرات تحریکی بر رحم گزارش شده است و حتی ممکن است باعث سقط جنین شود لذا از مصرف آن در دوران حاملگی خودداری شود. ضمناً به علت نداشتن اطلاعات کافی از سمیت آن، در دورا شیردهی نیز از مصرف آن اجتناب شود.

There are no comments yet.